

Ks. Mirosław Gogolik

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Wybrane pastoralne aspekty katechizacji w parafii

Selected Aspects of Catechesis in the Parish

Wypełnienie Chrystusowej misji głoszenia Ewangelii i urzeczywistnianie doświadczenia Dobrej Nowiny dokonuje się we wspólnocie Kościoła partykularnego, Kościoła diecezjalnego wszczepionego w określoną przestrzeń społeczno-kulturową. W ten sposób Kościół powszechny rodzi wspólnoty uczniów, którzy uobecniają Ciało Chrystusa. Zadanie głoszenia Dobrej Nowiny, powierzone Apostołom przez Jezusa Chrystusa, realizuje wspólnota Kościoła w działalności katechetycznej. Jak czytamy w *Katechizmie Kościoła Katolickiego*, *bardzo wczesnie nazwano katechezą całość wysiłków podejmowanych w Kościele, by formować uczniów i pomagać ludziom wierzyć, że Jezus jest Synem Bożym, ażeby przez wiarę mieli życie w Jego imię, by wychowywać ich i kształtować w tym życiu i w ten sposób budować Ciało Chrystusa*¹.

W tej strukturze Kościoła parafia zajmuje niewątpliwie szczególne miejsce, jako żywa i dynamiczna wspólnota chrześcijańska, powołana, aby być domem rodzinnym, braterskim, otwartym na wiernych². Analizując współczesną refleksję katechetyczno-pastoralną i nauczanie Urzędu Nauczycielskiego Kościoła, możemy dostrzec wielką troskę związaną z pytaniem o kształt, charakter i zadania wspólnot parafialnych w Kościele katolickim. Jan Paweł II w adhortacji *Christifideles laici* naucza: (...) *wszyscy powinniśmy odkryć, poprzez wiarę, prawdziwe oblicze parafii, czyli samą tajemnicę Kościoła, który właśnie w niej istnieje i działa. Chociaż wspólnota kościelna zawsze posiada wymiar powszechny, to jednak swój najbardziej bezpośredni i widzialny wyraz znajduje w parafii. Parafia jest niejako ostatecznym*

¹ Katechizm Kościoła Katolickiego, nr 4, Pallottinum 1994 [dalej: KKK].

² Por. Kongregacja ds. Duchowieństwa, *Dyrektorium ogólne o katechizacji*, Pallottinum 1997, nr 257 [dalej: DOK].

*umiejscowieniem się Kościoła, a ponieważ samym Kościołem zamieszkującym pośród swych synów i córek*³. Wśród wielu funkcji i zadań znaczące miejsce poświęca się posłudze katechetycznej, którą pełni i za którą jest odpowiedzialna parafia. W ten sposób urzeczywistnia się obraz Kościoła pierwszych wieków, gdzie nauczanie katechetyczne, wtajemniczenie chrześcijańskie przebiegało w ramach gminy, wspólnoty wierzących. Potwierdza to autor *Dziejów Apostolskich*, opisując życie i działalność pierwszych wspólnot chrześcijańskich, *iż trwali oni w nauce apostołów i we wspólnocie, w łamaniu chleba i w modlitwie* (Dz 2, 42).

W najnowszym *Dyrektorium o katechizacji*, wydanym w 2020 r. przez Papieską Radę do Spraw Krzewienia Nowej Ewangelizacji, czytamy, *iż nauczanie religii katolickiej w szkole przez lata przeszło wiele zmian. Odróżnia się ono od katechezy, a zarazem jest wobec niej komplementarne. Tam, gdzie rozróżnienie nie jest wyraźne, istnieje zagrożenie, że utracą one swoją tożsamość. Katecheza promuje osobiste przyłgnięcie do Chrystusa i dojrzewanie chrześcijańskiego życia. Nauczanie religii w szkole natomiast przekazuje uczniom wiedzę o tożsamości chrześcijaństwa i chrześcijańskiego życia*⁴. Wskazana w *Dyrektorium o katechizacji* komplementarność, a jednocześnie odróżnienie katechezy od nauczania religii w szkole, jest niezwykle istotne dla właściwego planowania i rozumienia dzieła katechizacji, zwłaszcza z perspektywy duszpasterzy i katechetów oraz z punktu widzenia samych uczniów i ich rodziców.

Współczesne czasy w pewien sposób wymagają od wspólnot parafialnych powrotu do źródeł chrześcijańskiej tradycji, z której można zaczerpnąć, aby nadać właściwy kształt i dobrze zrealizować podstawowy cel posługi katechetycznej, a mianowicie doprowadzić katechizowanych do komunii z Jezusem Chrystusem. W niniejszym opracowaniu ukazane zostaną wybrane pastoralne aspekty katechezy parafialnej we współczesnej działalności Kościoła, które w dokumentach i literaturze katechetycznej ostatnich lat funkcjonują pod nazwą duszpasterstwa katechetycznego.

³ Jan Paweł II, *Posynodalna Adhortacja apostolska „Christifideles laici”*, Watykan 1988, nr 26 [dalej: CHL].

⁴ Papieska Rada ds. Krzewienia Nowej Ewangelizacji, *Dyrektorium o katechizacji*, nr 313, Rzym 2020.

„Duszpasterstwo katechetyczne” – spór o pojęcie

Podjmując analizę współczesnych dokumentów nauczania Kościoła w temacie katechizacji, począwszy od dokumentu Kongregacji ds. Duchowieństwa z 1971 r., tj. *Ogólnej Instrukcji Katechetycznej*, przez kolejno Adhortację apostolską Jana Pawła II *Catechesi tradendae* (1979) oraz *Dyrektorium ogólne o katechizacji* (1997), aż po *Dyrektorium katechetyczne Kościoła katolickiego w Polsce*, wydane przez Konferencję Episkopatu Polski w 2001 r., zauważyć możemy pojawienie się nowego pojęcia dla określenia konkretnego wymiaru działalności katechetycznej, a mianowicie „duszpasterstwa katechetycznego”.

Jak zauważa Adam Przybecki, pojęcie to w ostatnich czasach przeniosło się również i na dobre zagościło w wielu publikacjach z zakresu teologii i katechetyki. Tenże fakt skłonił wyżej wspomnianego autora do podjęcia dyskusji nad znaczeniem pojęcia „duszpasterstwo katechetyczne”, aby – jak twierdzi Adam Przybecki – zaistniała sytuacja niejasności nie spowodowała niebezpieczeństwa całkowitego rozmycia sensu podstawowych pojęć, co w następstwie doprowadzić może do terminologicznego bałaganu⁵.

Wspomniany Autor pojawienie się i funkcjonowanie w potocznym języku kościelnym pojęć „duszpasterstwo liturgiczne” czy „duszpasterstwo katechetyczne” określa jako efekt pewnego skrótu myślowego, opisującego misję duszpasterską Kościoła w obszarze liturgii bądź katechizacji. Zauważa jednakże, iż *problem jednak zaczyna nabierać zupełnie nowego wymiaru, kiedy to potoczne, obiegowe czy kolokwialne sformułowanie wchodzi zarówno do języka oficjalnych dokumentów kościelnych, jak i publikacji naukowych. Wtenczas musi zrodzić się pytanie o sens tego określenia! Można by ewentualnie tolerować coś takiego, gdyby chociaż próbowano osłabić jego wymowę, poprzedzając dodatkowym terminem, np. „tak zwane”. Sygnalizowałby ono pewne specyficzne jego rozumienie⁶.*

Konieczność doprecyzowania stosowania omawianego pojęcia jako „nielogicznego” Adam Przybecki uzasadnia analizą pojęcia „duszpasterstwo”, podkreślając, że *gdy uświadomimy sobie, czym jest duszpasterstwo, a także – czy istnieje jakoweś duszpasterstwo, które nie byłoby zarazem katechetycznym, liturgicznym itd. Jest ono bowiem*

⁵ Por. A. Przybecki, *Quaestiones theologiae pastoralis disputatae. Polskie konteksty i inspiracje*, Poznań 2015, s. 59.

⁶ Tamże, s. 60.

pojęciem szerszym niż tylko sama katechizacja czy liturgia, a wspomniane rzeczywistości są tymi płaszczyznami, które obok diakonii wzajemnie dopełniają wszystkiego, co w Kościele nazywamy duszpasterstwem⁷. Autor w dalszej części publikacji analizuje szczegółowo fragmenty wspomnianych powyżej dokumentów katechetycznych Kościoła, w których pojawia się termin „duszpasterstwo katechetyczne”, zwracając uwagę, iż w większości pojęciem tym opisywana jest rzeczywistość katechezy parafialnej, a pojawienie się tegoż terminu w polskich tłumaczeniach dokumentów Stolicy Apostolskiej może wynikać z braku precyzyjnego odpowiednika określenia w języku polskim⁸. Uzasadniając powyższą tezę, autor odwołuje się do języka niemieckiego, w którym funkcjonują dwa nieco różne słowa: *Seelsorge* i *Pastoral*, które w większości przypadków tłumaczy się u nas wyłącznie na polskie „duszpasterstwo”. *Brakuje bowiem w języku polskim drugiego rzeczownika, który odpowiadałby owemu „Pastoral”*⁹. Jednak, jak twierdzi Adam Przybecki, pewnym nadużyciem było zastosowanie pojęcia „duszpasterstwo katechetyczne” na szeroką skalę w *Dyrektorium katechetycznym Kościoła katolickiego w Polsce* z 2001 r. Pojawienie się tegoż pojęcia w dokumencie Konferencji Episkopatu Polski osadzić należy – jak twierdzi autor – w szerszym kontekście refleksji nad duszpasterstwem dzieci i młodzieży, które w chwili powrotu nauki religii do polskich szkół w 1990 r. odsłoniło prawdę o zaniedbaniach na gruncie duszpasterstwa parafialnego. *Prowadzone bowiem przy świątyni nauczanie religii przesłaniało bolesną prawdę o tym, że w większości parafii, poza tą formą aktywności, nie istniało jakiegokolwiek świadomie zorganizowane duszpasterstwo dzieci i młodzieży. Powodowało to sprowadzenie duszpasterstwa młodego pokolenia chrześcijan wyłącznie do organizowanego w salkach parafialnych nauczania religijnego, które od czasu do czasu, zależnie od sytuacji w danej parafii, przeplatano elementami duszpasterstwa ogólnego, np. spowiedzią z okazji pierwszego piątku miesiąca lub, w okresie wielkopostnym, nabożeństwem Drogi Krzyżowej. Jeszcze przez pierwszych kilka lat ponownej obecności w szkole panowało przekonanie, że owo – jak mówiono – wejście do szkoły rozwiąże wszelkie problemy duszpasterstwa dzieci i młodzieży*¹⁰. Użyte w *Dyrektorium kate-*

⁷ Tamże.

⁸ Tamże, s. 61–66.

⁹ Tamże, s. 68. Szerzej A. Przybecki omawia to zagadnienie na stronach 38–42 cytowanej publikacji.

¹⁰ Tamże, s. 68–69.

chetycznym Kościoła katolickiego w Polsce pojęcie „duszpasterstwo katechetyczne” – jak argumentuje Adam Przybecki – miało wpłynąć pozytywnie na odbiór szkolnych lekcji religii, a użycie pojęcia „katecheza parafialna dzieci i młodzieży” i organizacja dodatkowych zajęć w parafii mogłaby spotkać się z oporem wiernych¹¹.

Kontynuując analizę pojęcia „duszpasterstwo katechetyczne”, warto sięgnąć do *Słownika katechetycznego* wydanego przez Wydawnictwo Salezjańskie w 2007 r. Ubaldo Gianetto, autor hasła „duszpasterstwo katechetyczne” w tymże słowniku, odwołując się do stwierdzenia zawartego w *Catechesi tradendae*, iż katecheza zachowuje swój charakter duszpasterski, w jakim rozważał ją Synod. To jej szersze pojęcie nie sprzeciwia się pojęciu katechezy w ściślejszym znaczeniu, które nigdy ogólnie utrzymywało się w wykładach dydaktycznych, mianowicie prostemu nauczaniu formuł wyrażających wiarę¹², wskazuje na dużo wcześniejsze pojawienie się tezy o zakorzenieniu katechezy w duszpasterstwie. Odwołuje się i potwierdza powyższą tezę kilkoma faktami, m.in.:

- utworzeniem w 1959 r. w czasopiśmie „Vérité et Vie” nowej rubryki pod nazwą „Pastorale catéchétique” z artykułami Josepha Colomba;
- zmianą w okresie 1958–1968 nazwy Wyższego Instytutu Katechetycznego w Paryżu na Wyższy Instytut Duszpasterstwa Katechetycznego;
- zmianą nazwy czasopisma „Catéchèse” na „Revue de Pastorale Catéchétique” w 1960 r.;
- zmianą nazwy francuskiego Dyrektorium Katechetycznego z 1964 r. na „Directoire de Pastorale Catéchétique”;
- zmianą struktury organizacyjnej Instytutu Katechetyki, na Wydziale Nauk Pedagogicznych Papieskiego Uniwersytetu Salezjańskiego, który od 1981 r. związał się z Wydziałem Teologicznym, tworząc międzywydziałowy Instytut Duszpasterstwa Młodzieży¹³.

Warto w tym miejscu przytoczyć także cytowane przez Autora hasła słownikowe uzasadnienie podane we włoskim czasopiśmie „Catechesi”, które w sposób następujący opisuje pojęcie „duszpasterstwa katechetycznego”: *Skoro katecheza jest nauczaniem, to jednak*

¹¹ Por. tamże, s. 70.

¹² Jan Paweł II, *Adhortacja apostolska „Catechesi tradendae”*, nr 25, Rzym 1979 [dalej: CT].

¹³ Por. U. Gianetto, *Duszpasterstwo katechetyczne*, w: *Słownik katechetyczny*, red. pol. K. Miśiaszek, Warszawa 2007, s. 211.

nie ma na celu wiedzy religijnej, ale prawdziwą mentalność wiary, istotną dla życia w wierze w konkretnych sytuacjach jednostek i społeczeństwa. W ten sposób katecheza jest z konieczności inicjacją do życia liturgiczno-sakramentalnego, w którym sprawowane są sakramenty wiary, ażeby całe życie wszczepione w tajemnicę zbawienia było uświęcane u podstaw i w każdym jego przejawie umożliwiając kontakt z tajemnicą paschalną Chrystusa. Jest też formacją do życia eklezjalnego, które ze wspólnoty wierzących w Chrystusa czyni komunię życia, miłości i prawdy¹⁴.

Analizując funkcjonujące w przestrzeni katechetycznej pojęcie „duszpasterstwa katechetycznego”, istotne jest – jak już to wykazał Adam Przybecki – spojrzenie na działanie katechetyczne w szerszym ujęciu pastoralnym. Podstawową formą duszpasterstwa zwyczajnego, jak czytamy w *Leksykonie teologii pastoralnej*, jest *przepowiadanie słowa Bożego, sprawowanie liturgii i posługa pasterska. Wszystkie formy duszpasterstwa zwyczajnego są ze sobą powiązane i warunkują się wzajemnie¹⁵*. Przepowiadanie słowa Bożego w rzeczywistości posługi duszpasterskiej dokonuje się w formie pierwszego głoszenia słowa – ewangelizacji lub misji, homilii głoszonych w czasie sprawowania liturgii oraz w ramach katechizacji dzieci, młodzieży i dorosłych. Szczególne miejsce w katechizacji zajmuje katecheza parafialna, która nazywana jest także podstawową formą wtajemniczenia chrześcijańskiego dzieci i młodzieży we wspólnotę Kościoła. Jak podkreśla Kazimierz Misiaszek w cytowanym *Leksykonie teologii pastoralnej*, katecheza parafialna *jawi się jako rodzaj wychowania religijnego, które pragnie zabezpieczyć pełny i integralny jego wymiar. Dlatego potrzebę mówienia o katechezie parafialnej można zrozumieć w odniesieniu do lekcji religii oraz w relacji do chrześcijańskiej formacji dokonującej się w grupach, ruchach i stowarzyszeniach, która – według nauczania Kościoła – posiada wymiar katechetyczny. Można także rozpatrywać katechezę parafialną w kontekście katechezy środowiskowej, kierowanej do różnych kategorii grup czy osób, które niekoniecznie muszą pochodzić z tej samej parafii. Nade wszystko jednak nie istnieje poza ogólnie rozumianą katechezą odrębny rodzaj chrześcijańskiej formacji, którą można by nazwać katechezą parafialną. (...) Określenie katecheza parafialna staje się terminem technicznym*

¹⁴ Tamże.

¹⁵ R. Kamiński, *Duszpasterstwo zwyczajne*, w: *Leksykon teologii pastoralnej*, Lublin 2006, s. 212.

*lub kryterium wyróżniającym ją spośród innych form katechezy, (...) nie jest jednak kryterium precyzyjnym*¹⁶.

Szczególnie ważna jest świadomość, że katecheza nie kończy się w szkole, ale pierwszoplanowym miejscem dla niej jest parafia, dlatego konieczne jest podkreślenie roli i konieczności realizacji katechezy parafialnej, w którą winna zaangażować się cała wspólnota, a obejmować ma zarówno katechezę szkolną, sakramentalną oraz katechezę dorosłych. W najnowszym *Dyrektorium o katechizacji*, wydanym w 2020 r. przez Papieską Radę ds. Krzewienia Nowej Ewangelizacji, czytamy, iż za pośrednictwem parafii społeczności mają dostęp do środków zbawienia, z których najważniejszymi są: słowo Boże, Chrzest i Eucharystia¹⁷. Tym samym, *parafia ukazuje otwarte na wszystkich – bez wyróżniania kogokolwiek – oblicze ludu Bożego. Jest zwyczajnym środowiskiem, w którym rodzi się i wzrasta wiara. Stanowi więc bardzo odpowiednią przestrzeń wspólnotową do tego, by realizowana w niej posługa Słowa była równocześnie nauczaniem, wychowaniem i żywym doświadczeniem*¹⁸.

Odczytując aktualne znaki czasu i wnikając w specyfikę zmieniającego się społeczeństwa, wyrażającą się przede wszystkim zaniedbaniem lub nawet odrzuceniem sfery duchowej, niewątpliwie owa posługa słowa, obejmująca nauczanie, wychowanie i żywe doświadczenie wiary, powinna nabrać charakteru misyjnego i ewangelizacyjnego. Wymowny apel kierują Autorzy *Dyrektorium o katechizacji*, wzywając do rozpoczęcia procesu misyjnego nawrócenia w ramach struktury i organizacji działań w parafii, *który nie ograniczy się do utrzymania status quo lub zapewnienia udzielania sakramentów, lecz posunie się dalej, w kierunku ewangelizacji. Parafia nie jest strukturą ułomną; właśnie dlatego, że ma wielką elastyczność, może przejść bardzo odrębne formy, wymagające otwarcia i misyjnej kreatywności ze strony duszpasterzy i wspólnoty*¹⁹.

Niepokojącym jest fakt, który można zaobserwować obecnie, iż nie zawsze lekcje religii prowadzą do liturgii i życia wspólnoty parafialnej, dlatego w trosce o ten wymiar katechezy warto podkreślić potrzebę gorliwego zaangażowania wszystkich członków Kościoła, zwłaszcza

¹⁶ K. Misiaszek, *Katecheza parafialna*, w: *Leksykon teologii pastoralnej*, s. 348.

¹⁷ Por. Papieska Rada ds. Krzewienia Nowej Ewangelizacji, *Dyrektorium o katechizacji*, nr 298, Rzym 2020 [dalej: DK].

¹⁸ Tamże, nr 299.

¹⁹ Tamże, nr 300.

w katechezę parafialną²⁰. Należy zwrócić uwagę na fakt, iż katecheza szkolna nie może się izolować od parafii, musi być związana z parafią, aby katechizowany czuł odpowiednią więź ze wspólnotą parafialną i z biegiem czasu nabierał większej odpowiedzialności za parafię, odnajdując swoje w niej miejsce i zadania²¹. W myśl nowego *Dyrektorium* parafia jako instytucja ewangelizacyjna *utrzymuje kontakt z rodzinami i z życiem ludu, i nie staje się strukturą ociężałą, odseparowaną od ludzi albo grupą wybranych zapatrzonych w samych siebie*²². Te jakże mocne słowa sugerują potrzebę wykorzystania każdej okoliczności, także nowych form i narzędzi do komunikacji i kontaktu z wiernymi, nie tylko z tymi, którzy są blisko wydarzeń z życia parafii, lecz także wychodzenia na peryferie i poszukiwanie tych, którzy z różnych przyczyn się zagubili. Pomocą w ożywieniu współpracy między parafią a katechezą szkolną, a jednocześnie kreatywnym poszukiwaniem nowych form „duszpasterstwa katechetycznego”, będzie realizacja postulatu wskazanego przez Papieską Radę ds. Krzewienia Nowej Ewangelizacji, mianowicie: (...) *wspólnota parafialna powinna oferować, szczególnie młodzieży i dorosłym, całościowe programy formacji, pozwalające przyjmując kerygmat i wcielić go w życie, smakując jego piękno. Jeśli propozycja katechetyczna nie potrafi dostroić się do innych działań duszpasterskich, istnieje ryzyko, że jawić się będzie jako teoria, z pewnością słuszną, ale pozbawioną głębszego znaczenia w życiu, a tym samym będzie jej trudno rzeczywiście ukazać wartość Ewangelii dla współczesnego człowieka*²³. Korelacja propozycji katechetycznych z szerokim zakresem działań duszpasterskich zakłada m.in. włączenie dzieci, młodzieży i dorosłych w różne formy aktywności, aby sama katecheza parafialna nie była powtarzaniem formuły zajęć szkolnych.

Współpraca katechezy szkolnej z parafią winna przejawiać się przede wszystkim przez życie sakramentalne, m.in. Msze św. niedzielne i świąteczne, Msze św. i spowiedź z racji pierwszego piątku miesiąca, nabożeństwa okolicznościowe oraz rekolekcje, dlatego instytucje

²⁰ Por. J. Kraszewski, *Po dziesięciu latach katechezy w szkole*, „Katecheta” 6 (2000), s. 4–10; por. A. Potocki, *Katecheza między „niebem” a „ziemią” – między parafią a szkołą*, „Katecheta” 2 (2001), s. 13–22; por. P. Tomasik, *Charakterystyka Dyrektorium ogólnego o katechizacji*, w: *Katecheza Kościoła w świetle Dyrektorium ogólnego o katechizacji*, red. Z. Marek, Kraków 1999, s. 62.

²¹ Por. J. Charytański, *Lekcje religii w szkole a parafia*, „Przegląd Powszechny” 6 (1992), s. 403–415.

²² Tamże.

²³ DK, nr 303.

odpowiedzialne za posługę katechetyczną winny zwracać uwagę, iż obowiązkiem katechetów, zarówno świeckich, jak i duchownych, jest włączanie się w życie duszpasterskie i sakramentalne parafii. Szczególne miejsce w skutecznie prowadzonej katechezie parafialnej zajmuje katecheza sakramentalna, mająca na celu przygotowanie dzieci i młodzieży do życia sakramentalnego oraz wychowanie do życia wspólnotowego i misji.

Niewątpliwie tak rozumiane „duszpasterstwo katechetyczne” dokonujące się we wspólnocie Kościoła lokalnego winno obejmować nie tylko sferę nauczania, ale także wtajemniczenia. Dlatego posługa ta osadzona będzie przede wszystkim w katechezie sakramentalnej i katechezie dorosłych, aby rozwijać katechezę osób ochrzczonych w formie katechumenatu, jako stopniowego wtajemniczenia w życie sakramentalne²⁴.

Katecheza sakramentalna

Sobór Watykański II naucza, że liturgia jest źródłem i szczytem życia Kościoła, a zatem cała działalność Kościoła, zwłaszcza zaś posługa katechetyczna, zmierzać ma do ożywienia u wiernych życia liturgicznego, sakramentalnego²⁵. Jan Paweł II w Adhortacji apostolskiej *Catechesi tradendae* uczy, że *katecheza z natury swej jest związana ze sprawowaniem liturgii i sakramentów, gdyż właśnie w sakramentach, a zwłaszcza w Eucharystii, Jezus Chrystus działa najpełniej w celu przemiany człowieka. W Kościele pierwotnym katechumenat utożsamiał się tak z przygotowaniem do sakramentu chrztu, jak i do Eucharystii. (...) Katecheza zachowuje nadal swój związek z sakramentami. Z jednej strony szczególną racją katechezy jest to, że przygotowuje ona do przyjęcia sakramentów, a każda katecheza prowadzi z konieczności do sakramentów wiary. Z drugiej zaś nie może istnieć autentyczna praktyka sakramentalna, która by nie miała jakiegoś charakteru katechetycznego. Innymi słowy, życie sakramentalne ubożęje i bardzo szybko zostaje sprowadzone do zewnętrznego rytualizmu, jeśli nie jest oparte na pogłębionej znajomości znaczenia sakramentów, a sama*

²⁴ Por. DOK, nr 258.

²⁵ Por. Sobór Watykański II, *Konstytucja o liturgii*, nr 10 [dalej: KL]; *Deklaracja o wychowaniu chrześcijańskim*, nr 2 [dalej: DWCH], w: Sobór Watykański II, *Konstytucje, Dekrety, Deklaracje*, Poznań 1986.

*katecheza, jeśli nie jest ożywiana życiem sakramentalnym, przybiera formę czystego intelektualizowania*²⁶.

Można zatem i dzisiaj mówić o potrzebie katechezy w formie katechumenatu, która będzie stanowiła instytucję wychowawczą, przygotowującą wszystkich przez systematyczną naukę i wychowanie do przyjmowania sakramentów²⁷. Katechumenat zakłada głoszenie słowa wzywającego do nawrócenia i przyjęcia łaski sakramentalnej. Dokonuje się to we wspólnocie Kościoła lokalnego, głównie w parafii, jako przekaz wiary, posługa kaznodziejska, katecheza kerygmaticzna, pre-katecheza. Zgodnie ze wskazaniami Kongregacji ds. Duchowieństwa, przedstawionymi w *Dyrektorium ogólnym o katechizacji* jak również w najnowszym dokumencie Papieskiej Rady ds. Krzewienia Nowej Ewangelizacji, katechumenat w ścisłym sensie kierowany jest do nieochrzczonych jak również do wiernych, którzy już słyszeli Ewangelię, a teraz potrzebują inspiracji do nawrócenia i ponownego wyboru wiary²⁸. W realizację powyższego zadania powinni zaangażować się duszpasterze, katecheci, liderzy wspólnot i ruchów katolickich, a także osoby konsekrowane.

Dopiero na fundamencie katechezy kerygmaticznej można przejść do katechezy wtajemniczenia chrześcijańskiego. Katecheza ta dokonuje się przede wszystkim we wspólnocie parafialnej, która *jest zwykłym środowiskiem, w którym rodzi się i wzrasta wiara*²⁹. Katecheza wtajemniczająca stanowi zatem istotne ogniwo między działaniem misyjnym a duszpasterskim. Całość formacji wtajemniczenia opiera się według *Dyrektorium ogólnego o katechizacji* na trzech formach katechezy. *Pierwsza skupiona jest na historii zbawienia (biblijnej). Druga wyjaśnia symbol wiary i Modlitwę Pańską (zawiera akcenty doktrynalne). Wreszcie trzecia ma charakter mistagogiczny – prowadzi do przeżywania osobowego sakramentów oraz wprowadza do wspólnoty*³⁰. W nowym *Dyrektorium* podkreśla się skuteczność powyższych formy katechezy, realizowanych jako podstawowa, istotna, organiczna, systematyczna i integralna formacja do wiary³¹.

²⁶ CT, nr 23.

²⁷ Por. DOK, nr 258; por. J. Dajczak, *Katechetyka*, Warszawa 1956, s. 239; por. R. Murawski, *Katecheza chrzcielna w procesie wtajemniczenia chrześcijańskiego czasów apostołskich*, Warszawa 1990, s. 108–113.

²⁸ Por. DOK, nr 62; DK, nr 62.

²⁹ DOK, nr 257.

³⁰ Tamże, nr 88; por. A. Offmański, *Pojęcie i natura katechezy*, w: *Katecheza Kościoła w świetle Dyrektorium Ogólnego o Katechizacji*, s. 81.

³¹ Por. DK, nr 71.

Realizując powyższe wskazania, w sposób szczególnie należy zwrócić uwagę na wychowanie liturgiczne, które jest podstawowym elementem katechezy sakramentalnej i duszpasterstwa w parafii, dzięki któremu wierni wspólnoty Kościoła lokalnego nabierają doświadczenia modlitwy osobistej oraz wspólnotowej, dziękczynnej, ufniej, a także rozumieją język symboliki i potrzebę czynienia pokuty³². Tak wytyczone cele i działania zaowocować mogą realizacją założeń Soboru Watykańskiego II, który podkreślał, iż skuteczne wychowanie liturgiczne we wspólnocie uczniów winno prowadzić do świadomego i czynnego uczestnictwa w misterium liturgicznym, a także pobudzać do działalności apostołskiej³³.

W praktyce duszpasterskiej parafii katecheza sakramentalna obejmuje wszystkich członków wspólnoty, zarówno dzieci i młodzież w ramach katechezy szkolnej i uzupełniającej w parafii, jak i dorosłych. W sposób szczególnie katecheza wtajemniczenia chrześcijańskiego powinna dotrzeć do dorosłych, dlatego zwrócimy uwagę na ten istotny wymiar posługi katechetycznej we współczesnym Kościele.

Katecheza dorosłych

Katecheza jako proces ewangelizacyjny wymaga dostosowania do różnego wieku adresatów i uwzględnienia czynników antropologiczno-ewolucyjnych oraz teologiczno-pastoralnych. Jak podaje dokument Międzynarodowej Rady ds. Katechezy: (...) *jednoznaczne określenie kategorii „dorosły” nie wydaje się możliwe głównie z powodu wielości tworzących ją elementów, co sprawia, że mamy do czynienia z różnym, ale i komplementarnym jej rozumieniem. W formułowaniu w miarę pełnej definicji dorosłego z pewnością należy sięgać do zdobyczy nauk psychologicznych, socjologicznych i pedagogicznych, jednakże z równoczesnym ścisłym ich odnośnikiem do życia, w którym ważną rolę odgrywają czynniki etniczne, kulturowe czy religijne danego środowiska. W sposób szczególnie należy brać pod uwagę relacje międzypokoleniowe, gdyż zawierają one bogactwo wzajemnych odniesień i wpływów, jakkolwiek z drugiej strony nie są pozbawione sprzeczności. Wszystkie te czynniki, jak również wielość określeń człowieka dorosłego oraz zróżnicowane społeczne uwarunkowania, w których*

³² Por. DOK, nr 87; KKK, nr 1074–1075.

³³ Por. DWCH, nr 4; KL, nr 9.

żyje, są niezbędnymi punktami odniesienia dla rozumienia „tajemnicy dorosłego”, a także dla właściwego ukierunkowania działalności duszpasterskiej, która go dotyczy³⁴. Według powyższego dokumentu nie jest też proste podanie definicji katechezy dorosłych, jest ona bowiem czymś odrębnym w procesie katechetycznym, a jednocześnie nie może być nieobecna w różnych formach działalności Kościoła³⁵.

We współczesnej literaturze katechetycznej łatwo znaleźć opinię sugerującą brak lub zaniedbania na polu katechezy dorosłych. Źle się dzieje, jeśli praca duszpasterska z dziećmi i młodzieżą kwitnie w parafii, natomiast dorośli członkowie ludu Bożego nie są dostrzegani³⁶. Warto zwrócić uwagę, iż w dokumentach katechetycznych Kościoła uznaje się katechezę dorosłych za problem wielkiej wagi, najznakomitszą formę katechezy³⁷. Kongregacja ds. Duchowieństwa w *Dyrektorium ogólnym o katechizacji* wyróżnia następujące grupy dorosłych:

- *dorosłych wierzących, którzy spójnie przeżywają swój wybór wiary i szczerze pragną jego pogłębienia;*
- *dorosłych, którzy chociaż zostali ochrzczeni, nie byli odpowiednio katechizowani lub nie doprowadzili do końca procesu wtajemniczenia chrześcijańskiego, albo też oddalili się od wiary, tak że mogą być nazwani „jakby katechumenami”;*
- *dorosłych nieochrzczonych, którym odpowiada prawdziwy i właściwy katechumenat.*

*Należy tu także wspomnieć dorosłych, którzy pochodzą z wyznań chrześcijańskich niebędących w pełnej komunii z Kościołem katolickim*³⁸.

Natomiast najnowsze *Dyrektorium o katechizacji*, obok powyższych grup dorosłych, do których winna być kierowana katecheza dorosłych, wymienia jeszcze dwie grupy:

- *ochrzczeni dorośli, którzy choć na co dzień nie żyją wiarą, szukają kontaktu ze wspólnotą kościelną w niektórych szczególnych momentach życia;*

³⁴ Międzynarodowa Rada ds. Katechezy, *Katecheza dorosłych we wspólnocie chrześcijańskiej. Niektóre linie i ukierunkowania*, nr 31, Kraków 2002.

³⁵ Por. tamże.

³⁶ P. Tomasik, *Charakterystyka Dyrektorium Ogólnego o Katechizacji*, w: *Katecheza Kościoła w świetle Dyrektorium Ogólnego o Katechizacji*, s. 55.

³⁷ Por. CT, nr 43; por. Konferencja Episkopatu Polski, *Dyrektorium katechetyczne Kościoła katolickiego w Polsce*, nr 97, Kraków 2001 [dalej: PDK].

³⁸ DOK, nr 172.

- *dorośli powracający do wiary katolickiej po doświadczeniach w nowych ruchach religijnych*³⁹.

W praktyce duszpasterskiej Kościoła lokalnego, ze względu na duże zróżnicowanie grup adresatów katechezy dorosłych, wskazane powyżej, konieczne jest odpowiednie dostosowanie działań duszpasterskich i katechetycznych. Pomoc w realizacji katechezy dorosłych stanowi chociażby struktura katechumenatu dorosłych, określona w *Obrzędach chrześcijańskiego wtajemniczenia dorosłych*, która charakteryzuje się stopniowym wprowadzaniem uczestników w społeczność wiernych. *Na tej drodze, oprócz poszukiwania i dojrzewania, istnieje „stopnie”, czyli etapy. Katechumen przebywając je, przechodzi jakby przez bramy lub wstępuje na kolejne stopnie.*

- a) *Pierwszy stopień ma miejsce wówczas, gdy człowiek zaczyna się nawracać i pragnie zostać chrześcijaninem, a Kościół przyjmuje go jako katechumena.*
- b) *Drugi, gdy kandydat pod koniec katechumenatu pogłębiwszy już wiarę, zostaje dopuszczony do bliższego przygotowania do sakramentów.*
- c) *Trzeci, gdy po odpowiednim przygotowaniu przyjmuje sakramenty, przez które staje się chrześcijaninem. (...) Tym trzem stopniom odpowiadają trzy obrzędy liturgiczne. Pierwszy – to obrzęd przyjęcia do katechumenatu, drugi – wybranie kandydatów do chrztu, trzeci – sprawowanie sakramentów*⁴⁰.

Obok opisanych stopni katechumenatu, funkcjonują także w proponowanej strukturze katechezy wtajemniczającej „okresy” poszukiwania i dojrzewania. Wprowadzenie teologiczne i pastoralne do książki *Obrzędów chrześcijańskiego wtajemniczenia dorosłych* wymienia cztery „okresy”, mianowicie: „prekatechumenat” – rozumiany jako pierwsza ewangelizacja, „katechumenat” – pełna katechizacja, „oczyszczenie i oświecenie” – głębsze duchowe przygotowanie, „mistagogia” – pogłębienie życia sakramentalnego i wspólnotowego.

- a) *Pierwszy okres polega na poszukiwaniu podejmowanym przez kandydata, a ze strony Kościoła odpowiada mu działalność ewangelizacyjna i „prekatechumenat”. Okres ten kończy się zaliczeniem kandydata do grona katechumenów.*

³⁹ DK, nr 258.

⁴⁰ *Obrzędy chrześcijańskiego wtajemniczenia dorosłych, dostosowane do zwyczajów diecezji polskich*, nr 21, Katowice 1988.

- b) *Drugi okres rozpoczyna się od chwili włączenia do grona katechumenów i może trwać kilka lat. W tym czasie kandydat uczestniczy w katechizacji i w obrzędach właściwych dla tego okresu.*
- c) *Trzeci okres, krótszy, zazwyczaj pokrywa się z wielkopostnym przygotowaniem do uroczystości paschalnych i do sakramentów, a przeznaczony jest na oczyszczenie i oświecenie kandydatów.*
- d) *Ostatni okres, który trwa przez cały Okres Wielkanocny, poświęcony jest „mistagogii”, to znaczy zarówno doświadczeniu mocy sakramentów i zebraniu ich owoców, jak i zacieśnieniu wzajemnych więzów ze wspólnotą wiernych⁴¹.*

Warto również zwrócić uwagę na proponowaną w Adhortacji apostołskiej *Familiaris consortio* formę pedagogizacji rodziców, która poprzez właściwą posługę ewangelizacji i katechizacji rodziców pomaga im w towarzyszeniu dzieciom na każdym etapie ich rozwoju i życia, zwłaszcza w okresie dojrzewania i młodości, kiedy młodzi mogą przeżywać kryzysy wiary, kontestować lub wręcz odrzucać życie chrześcijańskie. Jan Paweł II zwraca uwagę na istotną rolę rodziców, jaką realizują w procesie ewangelizacji i katechizacji całego Kościoła. *Ponieważ posługa ewangelizacyjna i katechetyczna „Kościoła domowego” wyrasta i pochodzi z jedynego posłannictwa Kościoła i jest podporządkowana budowaniu jednego Ciała Chrystusowego, powinna pozostawać w wewnętrznej komunii i odpowiedzialnej harmonii z wszystkimi innymi posługami ewangelizacji oraz katechezy, obecnymi i działającymi we wspólnocie kościelnej, tak diecezjalnej, jak i parafialnej⁴².* Uczestnictwo dorosłych w kościelnym dziele katechizacji wyrasta – jak czytamy w dokumencie Międzynarodowej Rady ds. Katechezy – nie tyle z praw i obowiązków, ile z „ziarna wiary”, *która jest w człowieku i którą ma on rozwijać wraz z wiekiem i nabywanym stopniem odpowiedzialności. (...) Dorosły bowiem może wypełniać swoje chrześcijańskie obowiązki wobec bliźnich, do czego jest powołany poprzez chrzest, tylko wówczas, gdy będzie dojrzały w swojej wierze⁴³.*

W *Dyrektorium katechetycznym Kościoła katolickiego w Polsce* czytamy, iż adresatami katechezy dorosłych i jednocześnie miejscem realizacji są przede wszystkim ruchy, stowarzyszenia i organizacje katolickie, m.in. Akcja Katolicka oraz struktury duszpasterstwa

⁴¹ Tamże.

⁴² Jan Paweł II, *Adhortacja apostołska „Familiaris consortio”*, nr 53, Rzym 1981.

⁴³ Por. Międzynarodowa Rada ds. Katechezy, *Katecheza dorosłych we wspólnocie chrześcijańskiej*, nr 21.

specjalistycznego, np. studentów, inteligencji, nauczycieli, służby zdrowia, ludzi pracy, rolników⁴⁴. Do szczególnych form katechezy dorosłych zaliczyć należy przygotowanie rodziców i krewnych przed przyjęciem przez ich dzieci kolejnych sakramentów, od chrztu św., przez I Komunię św., sakrament pokuty po sakrament bierzmowania. Cenną formą katechezy parafialnej dorosłych będą także rekolekcje zamknięte, pieszce i autokarowe pielgrzymki oraz inne inicjatywy religijno-społeczne⁴⁵.

Dyrektorium o katechizacji, obok powyższych form katechezy dorosłych, podkreśla przede wszystkim potrzebę wykorzystania katechezy:

- jako czasu katechumenatu dokonującego się w ramach towarzyszenia kandydatom do chrztu i sakramentów wtajemniczenia chrześcijańskiego;
- jako odkrywania wiary i ewangelizacji, np. w ośrodkach wsparcia i wśród oddalonych od wiary;
- głoszonej wiary w środowisku życia, pracy, rozrywki, a także podczas wydarzeń religijnych;
- jako pogłębienia wiary dzięki lekturze Pisma Świętego, dokumentów Kościoła i hagiografii;
- jako formacji liturgicznej, moralnej, kulturalnej i społeczno-politycznej;
- jako doskonalącej dla animatorów i odpowiedzialnych za życie wspólnot⁴⁶.

Szczególnym ubogaceniem i głębszym oddziaływaniem na dorosłych, zwłaszcza małżonków, będzie postawa świadectwa osób konsekrowanych prowadzących katechezę dorosłych w ramach katechezy rodzinnej. Będzie to świadectwo życia w czystości, ubóstwie i oddaniu w wolności i posłuszeństwie⁴⁷.

Wobec tak rozumianej katechezy dorosłych nowe *Dyrektorium o katechizacji* zwraca uwagę na szczególne zadania, które winny wybrzmiewać w ramach prowadzonej posługi, a mianowicie:

- budzenie wiary;
- oczyszczenie wiary z mylących lub błędnych wyobrażeń;

⁴⁴ Por. PDK, nr 102.

⁴⁵ Por. tamże, nr 103–104.

⁴⁶ Por. DK, nr 264.

⁴⁷ Por. Kongregacja Wychowania Katolickiego, *Osoby konsekrowane i ich misja w szkole*, nr 26, Poznań 2003; por. Jan Paweł II, *Adhortacja apostolska „Vita consecrata”*, nr 88–91, Rzym 1996.

- ożywienie wiary;
- pomoc w dzieleniu się wiarą i dawaniu świadectwa wiary⁴⁸.

W duszpasterstwie parafialnym istotną rolę odgrywa także troska o ludzi starszych, chorych, niepełnosprawnych oraz biednych. Do zadań tych, szeroko rozumianych jako posługa charytatywna, powołana jest Caritas, jako organizacja katolicka, która poprzez swoją strukturę lokalną, zwłaszcza Oddziały Diecezjalne i Parafialne Zespoły, niesie przesłanie ewangelicznej miłości wszystkim potrzebującym. W myśl najnowszego *Dyrektorium o katechizacji: praktykowanie miłosierdzia samo w sobie jest autentyczną katechizacją – katechizacją wprowadzaną w czyn, wymownym świadectwem dawanym wierzącym i niewierzącym, przejawem powiązania ortodoksji z ortopraksją: Nowa ewangelizacja nie może nie posługiwać się językiem miłosierdzia, na który składają się przede wszystkim gesty i postawy, a potem słowa*⁴⁹. Katecheza osób starszych wymaga szczególnego zwrócenia uwagi na sytuację ich wiary, która może charakteryzować się siłą i ugruntowaniem, u innych zaś przeżywaną z zaciemnioną i słabą praktyką chrześcijańską, a nawet z głębokimi ranami na duszy i ciele. Katecheza w tym okresie życia powinna nieść nadzieję i ufność, a osoby starsze winny być ukazywane jako świadkowie i nauczyciele wiary dla młodszych pokoleń⁵⁰.

Niewątpliwie powyższe wybrane i wskazane przez nauczanie Kościoła elementy, treści, zadania i formy katechezy dorosłych mogą zaowocować ożywieniem duszpasterstwa i aktywnego, a przede wszystkim autentycznego życia chrześcijańskiego we wspólnotach parafialnych i innych grupach prowadzonych w Kościołach lokalnych.

Posługa katechetyczna we wspólnotach i ruchach apostoelskich

Tożsamość katechety i jego misja związane są ściśle ze wspólnotą Kościoła powszechnego, a przede wszystkim ze wspólnotami lokalnymi, w których katecheta posługuje. Wspólnota chrześcijańska jest pierwszą rodziną, która rodzi powołania do posługi katechetycznej oraz formuje do dojrzałej wiary⁵¹. Kościół powszechny zbudowany jest na strukturze małych lokalnych wspólnot, rozwija w sobie

⁴⁸ Por. DK, nr 261; PDK, nr 100.

⁴⁹ DK, nr 51.

⁵⁰ Por. DOK, nr 186–188; ChL, nr 48.

⁵¹ Por. DOK, nr 247.

stowarzyszenia, ruchy i grupy wiernych, które mają na celu pomaganie uczniom Chrystusa wypełnić w świecie i Kościele własną misję. W takich wspólnotach chrześcijanie – poprzez ćwiczenia pobożne, apostołstwo, dobroczynność i pomoc potrzebującym, rozwijają swoją wiarę i stają się świadkami zaszczepionej w nich Bożej miłości. Tak wyznaczone zadania narzucają konieczność właściwej i dogłębnej formacji i katechezy, która za pomocą określonych metod zintegruje ich działanie z doświadczeniem życia apostołskiego⁵². Naturę katechezy prowadzonej w ramach stowarzyszeń i ruchów *Dyrektorium ogólne o katechizacji* określa przez potrójny wymiar słowa, pamięci i świadectwa (doktrynę, celebrację i zaangażowanie życiowe), podkreślając, iż *powinna ona obejmować „poważne studium nauki chrześcijańskiej” oraz stanowić poważną formację religijną otwartą na wszystkie elementy życia chrześcijańskiego. Nie jest przeszkodą, by własny cel stowarzyszeń i ruchów – z ich charyzmatami – mógł wyrażać, z określonymi akcentami katechezę, która mimo wszystko powinna pozostać wierna swemu własnemu charakterowi. (...) Najpierw trzeba raczej wychowywać do tego, co jest wspólne wszystkim członkom Kościoła, niż do tego, co szczególne lub różnicujące*⁵³. Jeszcze wyraźniejszy akcent na eklezjalność i jedność katechezy prowadzonej w ruchach i stowarzyszeniach religijnych stawia nowe *Dyrektorium o katechizacji*, w którym czytamy, iż istnieje głęboka *przyczyna eklezjologiczna, wyraźnie uznana przez Sobór Watykański II, widzący w apostołstwie zespołowym znak wspólnoty i jedności Kościoła w Chrystusie. Niekiedy możliwe są pewne trudności, związane głównie z ryzykiem programu o charakterze wykluczającym, przesadnym poczuciem identyfikacji i niedostatecznym włączeniem w Kościoły partykularne, o komunii z którymi formy te powinny się troszczyć*⁵⁴.

W świetle *Dyrektorium* z 2020 r. posługa katechetyczna dokonująca się w stowarzyszeniach, ruchach i grupach wiernych zawierać powinna następujące elementy:

- troskę o zachowanie zasady eklezjalności, polegającej na dostosowaniu treści do diecezjalnych programów duszpasterskich;
- ukazywanie całego bogactwa katechezy i budowanie formacji chrześcijańskiej we wszystkich jej wymiarach, zgodnie

⁵² Por. DOK, nr 261.

⁵³ Tamże, nr 262.

⁵⁴ DK, nr 304.

z charyzmatem, zadaniami i celami stowarzyszenia bądź ruchu apostołskiego;

- powiązanie całościowego zaangażowania w ramach ruchu i wspólnoty z katechezą parafialną i pozaparafialną⁵⁵.

Aktualnie w Kościele katolickim powstaje wiele grup i wspólnot, których celem jest pogłębione życie chrześcijańskie. To właśnie we wspólnocie, grupie uczniów Chrystusa człowiek rozwija się i doskonali. Niewątpliwie również oddziaływanie osób odpowiedzialnych za grupę wpływa na jej właściwy rozwój duchowy i chrześcijański, dlatego ważnym jest, aby katecheci włączali się w życie grup, stowarzyszeń i ruchów chrześcijańskich, podejmując tam jednocześnie zadania katechetyczne. *Zakorzeniony w Kościół katecheta przychodzi do swych uczniów zawsze z jakiejś eklezjalnej wspólnoty. Może to być zespół duszpasterzy parafialnych w przypadku duchowieństwa diecezjalnego, wspólnota domu zakonnego w przypadku osób zakonnych, rodzina – której dziś nie odmawia się wymiaru eklezjalnego – w przypadku świeckich. Ale dobrze będzie, jeśli katecheta zaangażuje się również w któryś z kościelnych ruchów odnowy⁵⁶.*

Do najczęściej występujących i dynamicznie rozwijających się wspólnot kościelnych zaliczyć możemy przede wszystkim kościelne wspólnoty podstawowe, których cechą charakterystyczną jest gromadzenie się na wspólnym słuchaniu słowa Bożego i celebrowaniu misteriów chrześcijańskich, doświadczając jednocześnie braterskich relacji, komunii osób żyjących we wspólnocie, a dla katechety stanowiących naturalne zaplecze dla pracy katechetycznej. Wyjątkowe wartości w funkcjonowanie wspólnoty jako komunii osób żyjących w duchu braterstwa wnosi osoba zakonna, która przez formę życia zakonnego staje się świadkiem komunii w Kościele, na wzór komunii Osób Bożych⁵⁷.

W *Dyrektorium katechetycznym Kościoła katolickiego w Polsce* czytamy, iż w pracy duszpasterskiej parafii ważne miejsce zajmują zespoły liturgiczne ministrantów, lektorów, chórki i schole, które winny być objęte szczególną troską katechetyczną⁵⁸.

Do innych form katechezy parafialnej, życia parafii i całości życia chrześcijańskiego wspomniane powyżej *Dyrektorium* zalicza ideę pielgrzymowania. Podejmowane we wspólnotach parafialnych inicjatywy

⁵⁵ Por. tamże, nr 308.

⁵⁶ A. Potocki, *Společna formacja katechetów*, „Ateneum Kapłańskie” 2–3 (1994), s. 233.

⁵⁷ Por. DOK, nr 263.

⁵⁸ Por. PDK, nr 110.

pielgrzymek do sanktuariów i miejsc świętych oraz wakacyjne wyjazdy stają się dobrą okazją do prowadzenia pogłębionej katechezy⁵⁹.

Wreszcie, Autorzy *Dyrektorium katechetycznego Kościoła katolickiego w Polsce* podkreślają rolę katechezy prowadzonej wśród studentów i młodzieży gromadzącej się w ramach duszpasterstwa akademickiego. Działalność ta łączy w sobie zarówno katechezę dorosłych, jak i katechezę młodzieżową, a otwierając się na ducha wspólnoty, prowadzi pogłębioną formację intelektualną i wtajemniczenie chrześcijańskie. W tę wspólnotę włącza się także ludzie nauki i życia społeczno-kulturalnego⁶⁰.

W myśl *Dyrektorium o katechizacji* w sposób szczególny posługą katechetyczną obejmuje się także wspólnoty osób niepełnosprawnych i nieprzystosowanych do życia społecznego, ludzi żyjących na marginesie (imigranci, emigranci, uciekinierzy, nomadzi, osoby bez stałego miejsca zamieszkania, chronicznie chorzy, uzależnieni i więźniowie) oraz grupy zawodowe i środowiskowe⁶¹.

Podsumowując, należy podkreślić konieczność odpowiedzialnej troski o kształt katechezy realizowanej w ruchach, stowarzyszeniach i wspólnotach formacyjnych, działających głównie przy parafiach oraz innych ośrodkach katolickich, aby rozwój życia chrześcijańskiego prowadzony był w duchu nauczania i wierności Kościołowi. Niewątpliwym sprawdzianem owocności takich wspólnot są nowe powołania mężczyzn i kobiet, którzy dzięki doświadczeniu wspólnoty podejmują decyzję oddania życia na służbę Bogu i bliźniemu. W ten sposób wypełnia się podwójna misja, mianowicie katechetyczna i duszpasterska.

Podjmując we wspólnocie parafialnej katechizację sakramentalną dzieci, młodzieży i dorosłych, a także włączając wiernych w nurt doświadczenia chrześcijańskiego, niewątpliwie przyczynić się możemy do ożywienia wiary oraz świadectwa ewangelicznego. Dzięki temu w sposób naturalny charakter katechetycznej posługi w parafii będzie stanowił istotny aspekt pastoralnej działalności zarówno duchownych, jak i świeckich zaangażowanych w stowarzyszeniach i ruchach katolickich, a przed wszystkim w żywy organizm Kościoła lokalnego.

⁵⁹ Por. tamże, nr 113.

⁶⁰ Por. tamże, nr 114.

⁶¹ Por. DK, nr 269–282.

Summary

In the structure of the Catholic Church, the parish certainly holds a particular place, as a living and dynamic Christian community called to become a fraternal, family home, open to the faithful. An analysis of the contemporary catechetical and pastoral reflection, as well as of the teaching of the Magisterium of the Church, allows us to notice the great concern for the shape, the character and the tasks of parish communities in the Catholic Church. Among its numerous functions and tasks, a significant amount of thought is given to the catechetical service, which the parish performs and for which it is responsible. Thus takes place the actualization of the image of the Church of the first centuries, where the catechetical teaching – the Christian mystagogy – used to be conducted within the community of the faithful.

This paper presents selected pastoral aspects of catechesis in the parish in the contemporary activity of the Church, which in the documents and the catechetical literature from the recent years function under the name of “catechetical pastoral care”.